

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti visuaaltehnoloogia õppekava

Maarja Räni

TANTSUFILM

Lõputöö

Juhendaja: Einar Lints

Kaitsmisele lubatud:.....

Viljandi 2016

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. FILM JA TANTS.....	5
2. TANTSUFILM	8
2.1. Algstaadium	8
2.2. Tantsufilmi filmimine	10
2.3 Montaaž.....	12
3. ENESEANALÜÜS	15
KOKKUVÕTE.....	17
KASUTATUD KIRJANDUS	18
SUMMARY	19
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks....	21

SISSEJUHATUS

Käesolev lõputöö kirjeldab kahe erineva, kuid samas ka sarnase tantsufilmi loomist. Videod on valminud ajavahemikus 24. veebruar – 15. mai 2016. Eeltöö algas 2016. aasta alguses.

Töö eesmärgiks on uurida ning kogeda iseseisvalt tantsufilmi loomist ning läbi videomontaaži koreograafia tegemist, kui valikuks on väga palju erinevaid ülesfilmitud liigutusi. Lisaks on eesmärgiks täiendada oma oskusi videokunstis ning õppida ellu viima oma nägemusi tantsufilmist. Tantsude filmimine on käesoleva töö autorit väga kaua aega huvitanud, kuid konkreetseid võimalusi ei ole olnud. Tantsu filmimine nii, et emotsioonid ning liikumise energia kanduks edasi, on keeruline ning aeganõudev.

Lõputöö on jaotatud kolme ossa.

Lõputöö esimese osa eesmärgiks on tutvustada filmimaailma tehnilist poolt ning tantsufilmi kujunemise etappi. Lisaks seda, millega peab nii tantsija kui filmitegija arvestama, kui hakkavad koos looma tantsufilmi.

Teine osa on jaotatud kolmeks, millest esimene kirjeldab, kuidas oli filmimiseks valmistumine ning millega pidi arvestama enne tantsijatega suhtlemist, teine osa kirjeldab filmimise protsessi ning kolmas monteerimist.

Kolmas suur osa on eneseanalüüs, kus on kirjeldatud praktilise töö õnnestumisi, kordaminekuid ning muid tähelepanekuid.

Tantsufilmid on filmitud Sony FS 700'ga, objektiiv oli 18-200 mm. Töötlemisel on kasutatud Adobe Premiere programmi. Muusika on pärit YouYube'st, ning see on saadud kätte programmiga HDownloader. Lõputöö praktilised tööd on üleval Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia serveris. Antud töödes kasutatud muusika autoriõigused ei kuulu antud töö autorile.

Lõputöös on kasutatud ingliskeelset kirjandust, mis on tõlgitud töö autori poolt.

1. FILM JA TANTS

Raamatust „Envisioning Dance on Film and Video“ ütleb autor Judy Mitoma, et inimesed on alati tantsinud. (Mitoma, 2002. Lk 54) Tants on olnud inimestele läbi aegade üks väljendusviisidest, samamoodi nagu hää. Tantsuga võidakse väljendada rõõmu, kurbust, see kuulub tõenäoliselt kõikide rahvaste kultuuridesse. Erinevatel tähtpäevadel on igal rahval omaenda tantsud, rahvatantsud, hõimutantsud või muud sellist.

Kui leiutati fotograafia ning hiljem videokunst, püüti sedasama tantsu saada ka piltidesse, filmikeelde. Juri Lotman ütles raamatus „Filmisemiootika“ „Kunsti eesmärk ei ole lihtsalt kujutada ühte või teist objekti, vaid muuta see tähenduse kandjaks.“ (Lotman, 2004. Lk 27) Tantsukunsti ning filmikunsti liitmisel loodi uus kunstivorm – tantsufilm. Tantsu püüdmisest filmilindile sai väljakutse paljudele režissööridele.

Kuid selleks, et olla kindel, mis on tantsufilm, peaks esmalt rääkima, mis on film ning filmikunst. Juri Lotman on öelnud „Kunst nõuab kahekordset elamust – ühtaegu unustada ja meeles pidada, et sinu ees on väljamõeldis. Ainult kunstis võime me üheaegselt tunda õudust sündmuse kohutavusest ning vaimustada näitlejameisterlikkusest.“ (Lotman, 2004. Lk 32) Filmikunstis saab režissöör väga erinevate vahenditega anda vaatajale võimaluse kogeda erinevaid emotsioone. Näitlejamäng filmis on erinev näitlejamängust teatris – filmis saab näitleja anda väga väheste miimikaga ning liigutustega edasi väga palju, ilma et mõjuks liiga kunstlikult.

Filmi eripära on erinevate kaadrite kasutus. „Kaadril kui diskreetsel tervikul on kahetine mõte: ta toob sisse katkevuse, liigendatuse ja mõõdetatavuse nii filmiruumis kui filmiajas. Seejuures, kuna need mõlemad mõisted on filmis mõõdetavad ühes tervikus, kaadris, osutuvad nad vastandlikeks. Ükskõik, millist pilti, millel on reaalses elus ruumiline ulatus, võib filmis ehitada ajalise ahelana, lõhkudes selle kaadriteks ning järjestades need. Ainult filmikunst – ainsana nähtavate kujunditega opereeritavatest kunstidest – võib konstrueerida inimese kujutise paikneva fraasina.“ (Lotman, 2004. Lk 42)

Filmis kasutatavad kaadrid peavad olema üksikasjalikult läbimõeldud ning hilisem järjestus peab looma õige tunnetuse, emotsiooni. „Üheks peamiseks mõiste „kaader“ elemendiks on kunstilise ruumi piir.“ (Lotman, 2004. Lk 42) Iga üksiku kaadri sisu peab aitama kaasa filmi(pildi)loole, iga detail peab olema mõtestatud, juhusele kunstis kohta ei ole. „Mängitud elu erineb päris elust rütmilise liigendatuse poolest. See rütmiline liigendus moodustab filmiteksti kaadriteks jagunemise aluse.“ (Lotman, 2004. lk 45) Filmis, pole oluline, on see siis tantsufilm, mängufilm või mingi muu, on oluline luua oma rütm. Rütmiga mängides luuakse atmosfäär, energia, mis annab vaatajale suuna kunstiteose jälgimiseks.

Lotman tõi välja oma raamatus, et absoluutselt kõik, mis on kaadris, omab informatsiooni. Samuti võivad anda oma tähenduse ka valgustus, montaaž, plaanidemäng ning kiiruse muutmine. Kindlasti peaks vaataja ning ka filmitegija mõistma ka seda, et kaadris oleva elemendi suurus annab tunnustus selle konkreetse detaili tähenduslikkusest, mitte ei tähista suurst. (Lotman, 2004. Lk 46-52) See kõik tundub olevat iseenesestmõistetav, kuid filmi vaadates ei mõtle keegi selle peale, mida konkreetne valgus, heli, kaader või elemendi suurus öelda võiks. Filmi võetakse kui tervikut, justkui nagu kunsti, kus enamus vaatajatest ei hakka mõtlema, mida üks või teine pintsli tõmme öelda võib või mida sellega öelda tahetakse.

Kui filmikunstnikud hakkasid tantsu üles filmima, pidid varajased tantsufilmi tegijad silmitsi seisma väga erinevate probleemidega. Kaamerad vajasisid igast küljest väga palju valgust, mistõttu muutus tantsijate valgusega külmodelleerimine võimatuks. Kuna kaamerad olid väga rasked, objektiivid ja läätsed väga suured, nõudsid kaamerad stabiilsust, mille andis valatud betoonpõrand. Pikad võttepäevad sellistel põrandatel mõjus katastroofiliselt aga tantsijate jalgadele ja selgadele, kellele oli tavapärane tantsida puitpõrandatel. (Mitoma, 2002. Lk 4) Samuti ei olnud võimaldanud sellised kaamerad muuta nii kiirelt võttenurki, mistõttu venisid võttepäevad tantsijatele väga pikaks.

Tantsufilmis pidid tegema koostööd koreograaf kui filmikunstnik. Et jõuda koostööni, peab koreograaf arvestama filmi eripäradega täpselt samamoodi, nagu filmikunstnik peab arvestama koreograafia eripäraga. Vaid heal koostööl tuleb väga hea film. Lõplik sõna jääb aga igal juhul filmikunstnikule, kes montaažis valib välja sobivad kaadrid, tempo ning heli ning muudab kõike vastavalt enda soovidele ja vajadustele. Nii võib algsest koreograafi väljamõeldud tantsust tulla väga erinev tants, mille peamine seos algse koreograafiaga on ehk vaid tantsija.

Liikuva pildi ning tantsu vahel on väga suur erinevus. Tantsija kontrollib ja liigutab ainult enda keha, mitte ruumi enda ümber. Režissöör kombineerib kunstniku ning koreograafi oskuseid. Kontrollides eri artistide töid enda alluvusse, kontrollib ta pilti enda tervikus ja pildi liikumist. Režissöör otsustab, mis kõla vaatajad kuulevad, kui näevad teatud pilte. Kui sinna juurde on lisatud ka dialoog, on see täiuslik kooskõla meedias: liikuv pilt, muusika ning dialoog töötavad koos kui orgaaniline tervik. (Mitoma, 2002. Lk 72) Režissöör on filmitegemisel kui jumal, mängujuht, kes otsustab, mis on järgmisena, millised detailid on koos.

Koreograafia on improvisatsiooni kunst. Koreograaf võtab idee stuudios – võib-olla tükikese muusikast või tekstist või lihtsalt ähmase idee – ja hakkab liikuma läbi ruumi. Populaarne filmitegemine on kunst eelarvamustega ideedest. Tavaliselt on filmitegijal stsenaarium või loojutustus paberil, enne kui ta võtab esimese stseeni. Koos video valmimisega saab struktuur aina enam paindlikuks, aga põhiline osa filmist põhineb siiski maailmateatril ja kirjandusel. Sel on struktuur – karakteri areng, stsenaarium, dramaatiline kaar tegevuses ja misanstseenis. Üldiselt on loos ka konflikt, mida põhiline karakter peab lahendama filmi lõpuks. (Mitoma, 2002. Lk 163)

Tantsufilmis puudub konkreetne tugi maailmateatril. Tants võib aga väljendada lugusid, emotsioone ilma sõnadeta, liikumisega. Kui režissöörile on tantsufilmi tegemisel oluline liikumine, sellega kaasnev sõnum ning seejärel selle kaadrisse püüdmine ning loo loomine, siis tantsija jaoks on see täiesti erinev kogemus võrreldes lavale tantsu loomisega. Tantsu filmimisel peab tantsija arvestama kaadri piiranguga ja rohkete kordustega filmimisel. Kordustel peab suutma teha üht liigutust, detaili korduvalt võimalikult sarnaselt, mitte olles võimeline seetõttu andmaks võimalust juhusele.

Kaamera olemasolul muutub tants vähem liikuvaks ja rohkem saavad tähelepanu nüansid, eritunnused. (Rosenberg, 2012. Lk 161) Režissööril ei ole mõtet näidata filmis liikumisi üldiselt, see teeb filmist lihtsalt ühe tantsulavastuse jäädvustuse. Erinevate detailide püüdmine aga annab tantsule võimaluse kasutada ära tugevaid ning ka õrnu detaile suures plaanis. Hüpe, keerutus, jala mahapanek, käe liikumine.. Need kõik mõjuvad suures plaanis tugevamini, andes hoopis teistsuguse signaali kui saalis publikule tantsides need annaksid.

2. TANTSUFILM

Antud peatükk kirjeldab kahe erineva tantsufilmi loomist ning hiljem järgneb sellele analüüs.

2.1. Algstaadium

Tantsufilmi loomine on äärmiselt huvitav ning see tundub olevat suur väljakutse. Selle loomisel peab arvestama koreograafiaga, valguse, heli ning kohaga. Enne filmimise alustamist peab olema paigas, millise eesmärgiga on soov luua tantsufilmi: kas selleks on mingisuguse konkreetse loo jutustus, emotsioonist ajendatud tants või muusikavideoline tants. Samuti peab paigas olema see, kas tants luuakse muusikale, muusika luuakse tantsule või muusika puudub.

Tantsufilmide tegemine on käesoleva töö autorile tundunud pikka aega suur väljakutse ning neid teha oli äärmiselt huvitav. Erinevad muusikavideod, kus kasutatakse tantsu, on tehtud osavalt – tants ise jutustab lugu samamoodi nagu seda teeb laul või muusika. Tantsufilmides on oluline ka näitlejameisterlikkus, kuid seda siiski enamasti rohkem muusikavideote tantsudes või tantsulühifilmides. Tants kui sujuv liikumine köidab pilku ning selle püüdmine kaamerasse on veidi aukartust äratav, kuigi tegelikult mitte nii keeruline kui mängufilmide loomine.

Tantsufilme tegema hakates sai otsustatud, et tantsijate piiranguteks on antud ruum, kuid nad pidid arvestama ka sellega, et koreograafia loob tegelikult režissöör. Tantsijatel puudus aimdus, milline muusika tuleb video taustaks, kuid üks tantsijatest kasutas võimalust tantsida endavalitud muusikaga, arvestades, et lõppkokkuvõttes sedasama muusikat ei kasutata. Püüdes tantsijatele algul selgeks teha, et ei, nad ei saa mitte kuidagi enne filmimist teha

ettevalmistusi, et kõik, mida filmitakse, on kindlate režissööri poolt antud piirangutega improvisatsioon, tekitas alguses võõristust, kuid mõlemad tantsijad tulid sellega kiirelt kaasa.

Mõte teha just sellised tantsufilmid, kus tantsija ei saa koreograafiat ise luua, et nad võivad teha erinevaid liigutusi, kuid et näevad lõpptulemust alles valminud videolt, tuli, kui uuriti internetist erinevaid lühitantsufilme. Tantsufilmid, kus oli taustaks lugu, ei tundunud autori jaoks nii paeluvad, nii head kui filmid, kus näidati keha liikumist ning oli selge, et tegelikult needsamad videod toimiksid ka teistsuguse muusikaga. See lõi arvamuse, et tantsijad ei pruukinud filmimisel kuuldagi muusikat, vaid nad löid liikumise ning režissöör andis kätte võttenurgad, kust kuidas filmida.

Enne filmima hakkamist ei tundunud just kuigi suur väljakutse olevat konkreetse loo, mis tuleb video taustaks, puudumine. Oli arvestatud, et loo valik kujuneb pärast filmimist arvestades filmitud materjaliga. Hiljem selgus, et muusikavalik oli üks komistuskividest.

Kahele valitule tantsijale olid väikeseks juhiseks paar etteantud videot, mis pidid toetama võtetel tantsijate tööd. Valitud videoks osutusid Green Door'i tansuvideo ja „Falling“ Audriano Cirullilt. Esimene oli filmitud tänaval, tuues sisse ka tänavahõngu erinevate vaadetega ning nurkadega. Teine on tõenäoliselt mustas saalis filmitud video, kus näidatakse keha liikumist, valgustades seda vaid ühest küljest. Selles videos ei ole aru saada, kas liigub kaamera või keha, mis muudab video rohkem maagilisemaks.

Green Door'is on videos kasutatud erinevaid plaane, tantsustiil on ühtlaselt rahulik, kuigi on palju keerutusi ning liikumist, mõjub video koos muusikaga siiski pigem rahulikult. Tundub, et tehniliselt tantsijate liigutusi ei kiirendata ega aeglustata, lisaks liiguvad tantsijad vahepeal ka kaadrist välja ning enamus kaadrid kestavad lühikest aega. Tuues sisse kaadreid möödasõitvast trammist – rongist või metroost tuletab see vaatajale meelde, et kõik toimub tänaval, et tantsijad samuti näitavad oma tantsuga seda elu, mida näeme igapäevaselt tänavatel.

Adriano Cirulli tantsufilmis mängitakse kehade liikumisega. Luuakse illusioone, nagu liiguks keha ruumis, kuigi liigub tõenäoliselt kaamera. Väga palju on lisaks tantsijate hüpete aeglustusi ning kiirelt vahetuvaid kaadreid, mis teeb tantsufilmi kiiremaks. Filmi vaadates tundub, et samu kaadreid kasutatakse korduvalt, muutes neid aga tehniliselt aeglasemaks-kiiremaks või peegeldades teisele poole.

Tantsijaid aitasid mõlemad videod väga. Mõlemad aitasid autoril end tantsijatele paremini selgeks teha, mida on mõeldud sellega, et koreograafia ei ole tantsijate enda loomisel ning nemad peavad kaamera ees looma lihtsalt liigutusi, mida hiljem montaažis kokku pannakse.

2.2. Tantsufilmi filmimine

Tantsijateks olid üks hip-hop tantsija ning üks Viljandi Kultuuriakadeemia V kursuse tantsija. Tantsijad olid valitud autori omaenda eelistust arvestades. Filmimisel kasutasin Sony FS 700 videokaamerat, kuna selle pilt on väga selge ning ilus. Lisaks saab sellega teha aegluupe. Objektiiviks oli standardobjektiiv 18-200mm.

Kuna üht videot oli juba algusest peale mõtte filmida mustas saalis ja kasutada vaid osalist valgustust, oli otsus kasutada selleks hip-hop tantsijat. Valgustuses oli kasutuses kolm prožektorit, millest kaks valgustasid paremat külge, kolmas paremalt tagant kontraks. Külgmised prožektor olid paigutatud tantsija suhtes veidike eest- ning tagantpoolt. Nii paiknes üks prožektor tantsijast paremal pool umbes 20 kraadise nurgaga. Teine astesest umbes 25-30 kraadise nurgaga samal pool, kuid tagapool. Lisaks 45 kraadise nurgaga langev kontravalgus, mis asetses tantsijast vasakul pool. Selline valgus andis kätte tantsija kontuurid, jättes aga tantsija enda tervenesti valgustamata, luues salapära, maagia.

Hip-hopi tantsija kasutas filmimisel muusikat, mis hiljem montaažis tuli aga suureks miinuseks. Tantsijat filmiti kolmel erineval tasandil, lisaks üldpilt. Alguses jalad kuni põlvedeni, teiseks puusad – ehk plaan reitest kuni rinna alla, lisaks suur plaan näost ja õlgadest. Iga plaaniga oli tantsijal võimalus tantsida 20-40 minutit, valides ise muusikat.

Tantsija muusikavalik oli igal tasandil aga täiesti erinev. Kuna tantsides kasutas ta vaid filmitavat piirkonda, pööramata ülejäänud kehale nii suurt tähelepanu, oli tal inspiratsiooni saamiseks vaja igal korral veidi erineva stiiliga muusikat. Seetõttu on näiteks puusade plaanid hoopis kiiremad kui jalgade plaan. Samuti on aeglasemad ka pea-käte plaanid. Filmimisel ei osatud sellele tähelepanu pöörata, kuid kokku monteerimine oli väga raske.

Filmimine sujus tõrgeteta. Kuna eelnevalt oli mõeldud, et filmida võiks mitme erineva tasandiga ning stuudiosse kohale jõudes jäi tehnilisest poolest vaid kaamera ülesseadmine ning valguse sättimine, ei olnud tehniliselt midagi rasket. Kaamera oli statsionaarne ning autori tööks jäi tantsija suunamine ja vajadusel nõu andmine. Mida enam aga filmimine

kestis, seda enam elas tantsija sisse, kuid kuna üldplaani filmimine oli viimane, valmistas see tantsijale endale kõige enam raskusi.

Kokku võttis esimese video filmimine aega umbes 5-6 tundi, materjali tuli kokku 11 GB. Filmimine toimus 24. veebruaril ning montaaž võttis aega reaalselt kaks päeva.

Teise tantsufilmi filmimine toimus 25.märtsil. Kuna eelmine tantsufilm sai filmitud stuudios, oli valikus veel siseruumid või tänavad. Otsustavaks faktoriks sai tantsija enda stiil, mis sobis paremini pigem tänavatele, luuas teistsuguse harmoonia. Selle filmimisel ei kasutatud ei valguseid ega reflektoreid, kasutusel on vaid loomulik valgus.

Selle tantsu filmimise eripäraks on, et kaamera on pidevas liikumises. Suunad, kust kuhu kaamera liigub, muutusid, kuid oluline oli liikumine. Lisaks oli tantsija kaugel, suuri plaane ei võtnud. Nii oli tantsija justkui tänava üks osa, samas võõrkeha. Selle filmi filmimisel ei vajanud tantsija muusikat ning taaskord oli kõik improvisatsioon.

Taustaks sai valitud Viljandi vanalinna erinevad tänavad ning hoovid. Filmimiseks valitud päev langes teadlikult pühadele ning kuna filmimine toimus hommikupoolikul, liikus tänavatel väga vähe rahvast ning autosid, kes oleks filmimist seganud. Seega jäi filmi mulje, nagu oleks tantsija ainus elav hing tänaval.

Valitud Viljandi vanalinna tänavad ning hoovid olid kõik millegi poolest hubased ja erilised. Mõjuvaks teguriks valimisel said erksavärvilisus, pigem tavapäratu arhitektuuriga majad ning muud taolised erinevused võrreldes üldise linnapildiga.

Filmimine sujus tõrgeteta. Igas kohas oli keskmine korduste arv 4. Kaamera liikumised olid enamasti ühelt küljelt teisele, mis võimaldas näha rohkem ka linnamaastikku ning tantsija paigutamine sõltus taustast tema ümber. Filmimine ise koos kohtade valikuga võttis aega umbes kolm tundi ning materjali oli 5 GB.

Mitoma kirjutas enda raamatus „Envisioning Dance on Film and Video“, et kaamera on see, mis pidi tantsima. Koos koreograafide ja filmitegijate pingutustega oli kaamera justkui „ühesilmne koletis“, liikudes tantsijatele lähemale, kasutades erinevaid variante kaadritel ning filmimisnurkadel. Kaamera liikus igal pool, üle pea, tiirles ümber näitlejate ning püüdes filmida ka altpoolt üles. Liikumise tähendus ja koheusus oli kaubandusliku filmitantsu lisa. (Mitoma, 2002. Lk 12)

Neis kahes tantsufilmis ei kasutatud kordagi kaamerat kui seda, kes oleks pidanud tantsima. Kaamera ei tiirelnud ümber tantsija, kaamera oli paigal, jättes tantsijale ruumi ning sellega erinevad võimalused. Mingis mõttes oli kaamera lihtsalt tantsimise jäädvustaja, kuid kasutades erinevaid kaadreid ja vähest liikumist, sai luua siiski iseseisva tantsufilmi, mis loob ise emotsiooni.

2.3 Montaaž

Filmide montaaž toimus Adobe Premiere Pro CC programmis.

Tantsufilmide montaaž algas eelkõige muusikalise tausta valikuga. Võimalusi oli mitmeid: alguses teha valmis tantsufilm ilma helita ning lasta pärast heli taha panna; valida stiilile sobiv lugu; võtta instrumenaallugu või siis loodushääled. Kuna režissööri suureks nõrkuseks on oskamatus monteerida tantsu ilma helita, kadus sellega ära võimalus lasta muusika hiljem juurde teha.

Esimese tantsufilmi puhul sai määravaks see, et tantsija stiil on hip-hop, seega oli liikuvama loo otsimine, valikust jäid täielikult välja rahulikuma meloodiaga lood. Esialgu osutus valituks Lukas Graham'i „7 Years“. Esialgu tundus, et sellele on kerge luua peale ka videot. Rütmi jälgides püüti valida sobiva rütmiga tantsuliigutused, kuid püüdes segada aeglast ning kiiret, tuli kokku väga halb video. Alguses oli püüd seda parendada, jättes loo samaks, kuid tihendades montaaži. Ütleb ka Jarmo Valkola „Montaaž võimaldab suuremat paindlikkust ruumi ja aja esitamisel, tihendab tegevust, lood kihilisemaid tegelaskujusid ning mitmekesistab vaatenurki sündmustele.“ (Valkola, 2008. Lk 54) Kuid püüd tihendada tegevust selles tantsufilmis ei andnud hoolimata pingutustest soovitud tulemust. Seega oli aeg see lugu kõrvale jätta.

Järgmiseks valitud looks osutus Mertoni „The Montreal song“. See on instrumentaalne ning üpris intensiivne lugu. Seetõttu sai see valitud ka esimese tantsufilmi looks. Lool on algus, lõpp ning ta kasvab enne lõppu aina suuremaks. Monteerimisel kasutatakse sama tehnikat – loo kasvamisega kasvab ka tantsu intensiivsus, montaaž muutub kiiremaks, liigutused on kiiremad, täpsemad. Lugu jõuab haripunkti täpselt nagu ka tantsimine ise ning siis lõppeb see kõik veel viisi kordamise ning aegluubis hüppega, mis paneb punkti filmile endale. See muudab video rohkem jälgitavamaks ning loob ühtse terviku.

Muusika ning tantsustiil loovad huvitava kontrasti, mis mõne teise stiili või muusikaga ei pruugiks nii hästi kaasa mängida. See loob sümbioosi, kus tants on pandud küll valesse kohta, kuid mängib siiski muusikaga kaasa. Selline kooslus ei riku kumbagi, kuid teeb video üllatuslikult tervikuks.

Monteerimist alustati kõige aeganõudvamast asjast – filmitud klippidest sorteeriti välja sobivad liigutused, et hiljem muusikale lisades ei võtaks see ülearu aega. Seega sai tehtud eraldi klipikogumikud nii jalgadest, puusadest, ülakehast kui ka üldpildist. Hiljem oli aru saada, et see kergendas tohutult töömahtu ning võimalusi, kuna oli vaja vaid vaadata, millised klipid kuskile sobivad, millised kokku mängivad.

Enamus videost on ülekaalus alakeha ning ülakeha plaanid, vahele on mõned korrad pikitud plaanid jalgadest ning üldplaan. Kuna kõik on kergelt erinevad, loob video kergelt mulje, nagu alakeha ning ülakeha plaanid on loo peamisteks tegelasteks ning konkureerivad. Mida kiiremaks muusika läheb, seda rohkem jõuab haripunkti ka see näiline konkureerivus. Kõige lõpus tuleb muusikas meloodia kordus ning videos on aegluubis üles filmitud hüpe jalgadest, mis paneb ilusa punkti tantsufilmile.

Montaažis sai muudetud värve või klippide enda kiirust väga vähe. Värvitooni poolest sai muudetud video veidi kontrastsemaks ning soojemaks. Peamine püüdlus oli luua emotsiooni valgusega ning kaadrite endaga ning muuta järeltöötluses võimalikult vähe.

Autori peamine eesmärk oli selle videoga segada erinevaid kaadreid, mis ometigi on tegelikult sama suured. Varasemalt on püütud teha töid vahetades suuri-, keskmisi- ning üldplaane omavahel, kasutatakse selles töös väga vähe üldplaane, seega ei teki terve keha tunnet niisama lihtsalt nagu mõnes muus töös on tekkinud. Nii saabki öelda, et erinevad kehaplaanid konkureerivad omavahel, iga osa, mida filmiti, on eraldi justkui näitleja, kel on oma stseenid, oma liikuvus ning osa koreograafiast. See ei olnud algusest peale taotuslik, kuid lõppkokkuvõttes andis see väga hea mõju ning energia tantsufilmile.

Teise video puhul tuli kasutusele sama heli. Algselt oli plaan kasutada heliks varahommikust soos laulvaid linde, kuid see langes välja. Tantsija on vabastiililine, mis andis võimaluse eksperimenteerida erinevate muusikastiilidega. Valituks osutus siiski, nagu ka eelnevalt öeldud, sama instrumentaallugu, mis esimesel videol. See lugu annab näitab väga hästi erinevate tantsustiilide erinevused.

Samamoodi nagu eelmise tantsufilmiga, on ka siin loo haripunkt. Kaadrid sagenevad, tempo tõuseb ning muusika ning video jõuavad haripunkti. Seejärel vaibub nii muusika kui video ühe rahuliku pikema plaaniga.

Terve tantsufilmi vältel liigub kaamera, mis loob filmi liikuvuse, ühelt küljelt teisele, vahetades ka liikumise suunda. Kõige viimaseks kaadriks on seisev kaader, kus tantsija toetab end vastu ukseäärt, luues koos muusika viimase meloodiakordusega filmile punkti. Liikumatu kaamera mõjub ka ise kõige viimase kaadrina lõpp-punktina.

Video on filmitud vaid umbes 6-8 kohas Viljandi linna tänavatel. Kuna aga ühes kohas on tehtud mitmeid erinevaid kaadreid, on asukohakordus ka videos sees. See loob videosse huvitava korduse, kus kaamera pidevalt liigub, asukohtadeks on vaid mõned üksikud erinevad kohad, kuid liigutused on pidevalt natukenegi erinevad. Sellised asukohakordused aitavad vältida tantsufilmi liiga kirjuks muutumist, mis oleks aga siis, kui iga kaader oleks filmitud erinevad asukohas.

Erinevad ruumid ning värvid tantsija ümber mängivad muusikaga erinevalt ning tantsija suhestub iga ruumiga samuti erinevalt. See loob erinevad kontrastid ning võimalused tantsija paigutamiseks ning tantsufilmi monteerimiseks.

Autori peamine eesmärk antud videoga oli luua kaamera pideva liikumisega tantsufilmi liikuvus, sõltumata sellest, kui palju või kuidas tantsija parasjagu liikus. Vabarütmiline tantsija aitas kaasa luua erinevaid võimalusi, kuidas video rohkem kokku monteerida ning ka video sisu liikuvusega rohkem energiat sisse tuua.

Tänavatel filmitud tantsufilmist sai tehtud ka värvikorrektsooni ning terve video värvus sai tehtud veidi külmemaks.

3. ENESEANALÜÜS

Need kaks tantsufilmi olid väga arendavad ning edasiviivad. Oli äärmiselt huvitav tegeleda lõpuks asjaga, mis on juba tükk aega mõtteis olnud.

Tantsufilmi loomine oli väga erinev autori varasemate töödega. Autor oli enam teinud mitmeid sündmuste kokkuvõtteid, ning muud, mille taustaks mängis samuti muusika, kuid nagu pärast tööde montaaži selgus, on tants palju tujukam ning keerulisem kokku sobitada.

Enne filmima asumist tekkis mitmeid küsimusi – mida peaks tantsufilm näitama, kas emotsiooni, mingisugust lugu või midagi muud? Kas tantsijatele peaks andma ette, mismoodi nad peaksid tantsima, kas algne koreograafia on oluline? Kui oluline on muusika varasem olemasolu? Kui kerge või raske on hiljem ilma helita filmitud tantsu muusikaga ühildada? Kas on mõttekas algajal tantsufilmi tegijal hakata ka ise videomontaažis koreograafiat looma või jätta see kellelegi teisele? Kui jah, siis kellele? Kui keeruline on filmida tantsu, kui sel on juba koreograafia olemas?

Neid ning väga palju teisi küsimusi tuli juba enne tantsijatega suhtlemist lahti mõtestada, analüüsida. Liialt oli lootust tantsijatel, et küllap nemad teavad, mida teevad ning küllap esitavad võimalikult sarnase stiili ning rütmiga liigutusi, et hiljem oleks kergem kokku panna. Filmima hakates püsis see lootus jätkuvalt õhus, kuna autori tähelepanu oli pigem tehnilisel poolel – milliseid plaane võtta, kuidas liigutada kaamerat, kuidas mängida kaamera fookusega. Seetõttu said mõlemad videod palju enam tähelepanu tehnilisest küljest, mitte koreograafiast.

Monteerides filmitud klippe kokku, tekkis arvamus, et osaliselt võib olla väga palju kergem valmistada tantsufilmi, mille koreograafia on juba eelnevalt professionaali poolt paika pandud ning peamine režissööri ning operaatori ülessanne on leida õiged nurgad selle filmimiseks. Ehk siis hakata kaameraga „tantsima“ ümber tantsija. See oleks tõenäoliselt arendanud autori operaatori- ning režissöörioskuseid palju enam kui käesolev töö. Hilisem montaažipool oleks olnud samas tunduvalt kergem kui antud tantsufilmide puhul, kuna

eeltöö oleks tehtud juba tunduvalt varasemalt ning alles oleks jäänud vaid puhaste kaadrite leidmine ning õigete lõikude kokkupanek ning juba väljavalitud muusika lisamine.

Selline versioon ei oleks aga õpetanud külge, kuidas ise koreograafiaga n-ö mängida saab. Väga põnev oli uurida, kuidas erinevad liigutused kokku sobivad, vahetada ning aeglustada või kiirendada erinevaid klippe. Töö maht monteerimisel oli küll sedavõrd suurem, kuid õpetas palju ning tulemusega sai mängida.

Studios filmitud klipis oleks pidanud arvestama sellega, et kõikide tasandite (jalad, alakeha, ülakeha ning üldplaan) rütm peaks olema võimalikult sarnane. Tantsija, kes valis endale tantsimiseks sobivad lood, valis, nagu eelnevalt öeldud, liiga erineva rütmiga, stiiliga, lood. See aga takistas kergemini loomast võimalikult sarnase stiiliga tantsufilmi. Suurimaks probleemiks antud filmi juures on jalgadest võetud kaadrid. Need on tunduvalt aeglasemad kui näiteks alakeha. Üleüldiselt on alakeha tunduvalt kiirem kui kõik muu. Ülakeha on samuti probleemne, erinevad liikumised, mida tantsija tegi, on aeglased, liiga pikad ning tunduvalt pehmema tooniga kui alakeha liigutused. Probleemile oleks pidanud tähelepanu pöörama filmimisel, kuid siis puudus oskus sellist probleemi näha ning teadvustada. Seega jäi see puudulikuks.

Tänaval filmimise klipis on näha, et tantsija on püüdnud sisse tuua kergelt erinevaid stiile. Tantsus mitte nii kogenud vaatajale, sealhulgas ka autorile, tundub esmapilgul, et see on siiski korras, ei hakka nii tugevalt silma. Kahjuks on seda märgata aga korduval video vaatamisel. Lisaks võivad hakata häirima asukohtade kordused.

Teist tantsufilmi filmides oli suur osa tähelepanud liikuvale kaamerale ning see aitas hiljem ka montaažis luua liikuvust. Kuid keskendudes filmimisel pigem liikuvale kaamerale, puudus oskus pöörata tähelepanu tantsijale. Lisaks ei oleks tohinud usaldada nii palju tantsijat tema ruumitunnetusel ning jälgima seetõttu rohkem, kuidas suhestub tantsija ruumiga. Oskuste ning teadmiste puudumise tõttu jäi aga see pool puudu.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teemaks oli tantsufilm. Töö videotega toimus ajavahemikul veebruar-mai 2016. Käesoleva töö autor oli nii režissöör, produtsent, operaator kui monteeri. Töö juhendajaks oli Einar Lints ning võtted toimusid Tartu Ülikooli Viljandikultuuriakadeemia Vilma maja videostuudios ning Viljandi linna tänavatel.

Töö eesmärgiks oli kogeda iseseisvalt tantsufilmi tegemist, saada juurde uusi kogemusi ning viia läbi autori nägemusi tantsufilmist. Kogu ettevõtmine oli väga inspireeriv ning pärast antud tööde valmimist on mitmeid ideid, mida võiks veel rakendada. Kindlasti on soov võtta ette ka teistsugused tantsufilmide stiilid, kus on juures ka koreograaf ning tervet tantsu läbiv lugu.

Tantsufilmi tegemine oli ise suur väljakutse, kuna tegemist oli asjaga, millega ei olnud varem mitte kuidagi kokku puutunud. Hilisemal värskelt vaatamisel oli aru saada, et tähelepanu oli enam töö tehnilisel küljel, kui et koreograafial. Töö käigus õppis autor end selgemini väljendama tantsijatele ning koostööd tantsijatega. Lisaks koges, et pidevalt liikuva pildi kasutamine videos annab väga palju juurde töö tulemusele, muutes selle visuaalselt huvitavamaks ning pilkukõitvamaks.

Käesolev töö töötas läbi filmi- ning tantsuteemalisi materjale, mis kinnitasid juba varasemalt praktikas saadud teadmisi. Lisaks sai teoreetilisest poolest teada, kui erinev ning kui palju sõltub tegelikult režissööril koreograafia tegemine tantsufilmis. See näitas, kui suur vastutus on tegelikult režissööril, et tants mõjuks ekraanil täpselt nii, nagu peab. Sellist vastutusehulka ei osanud autor enne tööga tegelemist oodata.

Kaks tantsufilmi on piisavalt erinevad, et näidata erinevaid võimalusi ning lahendusi tantsufilmide tegemisel. Võimalusi tantsufilmide tegemisel on väga-väga palju, kuid enamus teistsuguseid tantsufilme on tehtud juba kindla koreograafiaga, mis ei olnud aga praeguse töö mõte.

KASUTATUD KIRJANDUS

Lotman, Juri. 2004 „Filmisemiootika“. Varrak

Valkola, Jarmo. 2008/2015 „Filmi audiovisuaalne keel“. Varrak

Mitoma, Judy. 2002 „Envisioning Dance on Film and Video“. Routledge

Rosenberg, Douglas. 2012 „Screendance. Inscribing the Ephemeral Image“. Oxford

Green Door – Dance short film. 2011 <https://vimeo.com/21893600> (15.05.2016)

Cirulli, Adriano. 2012 „Falling“ <https://www.youtube.com/watch?v=3fKpPr2GGwY>
(15.05.2016)

Räni, Maarja. 2016 „Konflikt“
<http://kultuur.edu.ee/~maarjarn/L%C3%B5put%C3%B6%C3%B6/Konflikt.mp4>
(17.05.2016)

Räni, Maarja. 2016 „Tänavatants“
<http://kultuur.edu.ee/~maarjarn/L%C3%B5put%C3%B6%C3%B6/T%C4nava%20tants.mp4>
(17.05.2016)

Merton Video #9 „The Montreal song“
<https://www.youtube.com/watch?v=OM6VcdjblRY> (17.05.2016)

SUMMARY

Dancefilm

The practical side to the work was to create two dancefilms. The films were created in the spring of 2016 and the author of the project was also the director, producer, operator and the editor. Both films are filmed at the video studio of Vilma Building at the University of Tartu Viljandi Culture Academy and in the streets of old town of Viljandi. The author received great help from Einar Lints, the instructor of the final project, who could give great advice because of his own experience of dancefilms.

The dancers used in the films have two different dancing styles. A hip-hop dancer was performing in the first video and a dancer of University of Tartu Viljandi Culture Academy performed in the other video.

The video of the hip-hop dancer was filmed in the studio. The character of the dancefilm is interesting because of the three-points system of the light. It brings out the contour of the dancer and lights the dancer only partly. The camera is standing and the video has been filmed in four different phases - feet till knees, the middle part of the body, upper body and the overall view. The background instrumental music was added while editing. The music is building up, achieves the climax and afterwards fades. In parallel the video is culminating.

The movie filmed in the streets of Viljandi was made with a constantly moving camera. The dancer is never in a bigger plan and since there is no other people seen in the streets, it gave a good contrast between the dancer and the natural town atmosphere. Instead of walking people, the author has given you a dancer in the streets. The same melody is accompanying the second film and when reaching the culmination the tempo of the video is also fastened.

While making the dancefilms, the sound was off. The choreographer was the author herself, who determined the final choreography only while editing the videos. The dancers had to improvise different movements and one of the dancers used her own music to help with the outcome of the movements.

The work was a challenge. The main goal to gain new experience and make an independent dancefilm was a success. After giving the final touch to the works, it was understandable that the author has more skills in technical part rather than choreography, because the main focus was on the technical side - the work filmed in the streets was focusing on the moving of the camera.

The work was a great opportunity to put the author to test and the author gained a lot of knowledge while creating the final work. There were many unexpected happenings during the process but the outcome was very good.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

1. Mina, Maarja Räni (sünnikuupäev: 20.05.1993) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Tantsufilm“

mille juhendajaks on Einar Lints

- 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 16.05.2016